

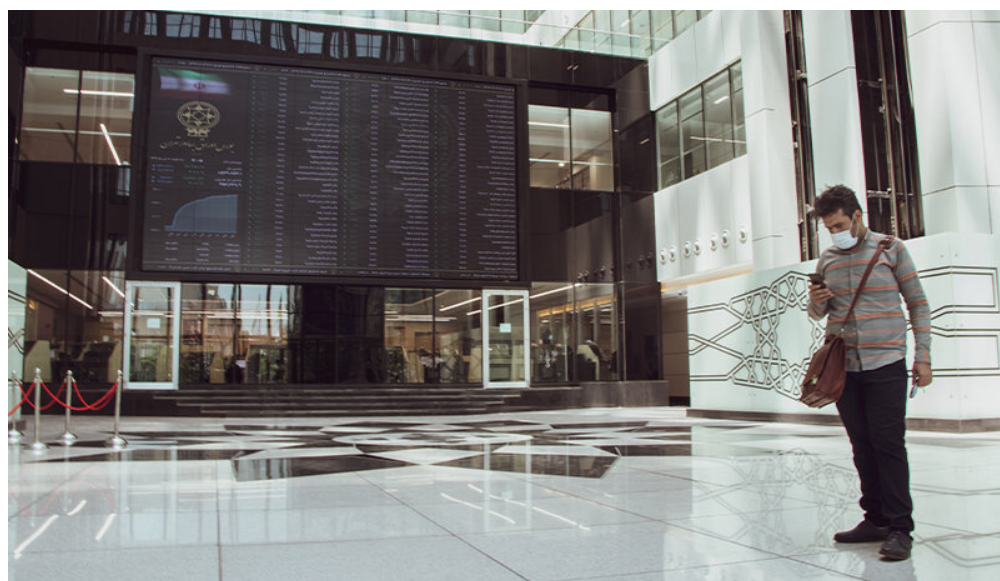
رضا زندي: | ماجرای پیچیده گشایش اقتصادی/ فروش پتةهای نفتی جذاب است، به شرط آنکه با اعتماد مردم بازی نشود

خسته شده‌ایم؛ از «وعده‌هایی» که بزرگ‌تر از «رخ داد» شنیده‌ایم. رنجیده‌ایم؛ از «قول‌هایی» که کمتر «محقق» می‌شوند و «نحیف» شده‌ایم؛ زیر فشار سنگین «بار اقتصادی».

ما مستحق بیش از اینها بودیم. ما مستحق بیش از اینها هستیم. آقای رئیس‌جمهور! چرا با خبر «گشایش بزرگ اقتصادی» هیجان تزریق می‌کنید وقتی هنوز میان کارشناسان بخش‌های مختلف دولت بر سر طرح موسوم به فروش «اوراق ارزی با پشتوانه نفت» یا همان فروش «پتةهای نفتی» و شرایط اجرائیش توافق نشده است. وقتی هنوز... هشتم تیر ماه نوشته بودم که: «حالا زمان آن است که پتةهای نفت را رو کنید و بشکةهای نفت را به مردم بدهید و بگذارید آن را در سبد دارایی‌هایشان بگذارند... آقای رئیس‌جمهور! نفت را در پتةهای ۱۰۰ بشکةای به مردم بفروشید. این برگه‌ها می‌توانند حکم برگه‌های سهام را داشته باشند و

آرام، آرام بازار کاغذی نفت را در داخل ایران شکل دهند.» در آن مقاله که با نام «پتہ‌های نفت را رو کنید» در همین صفحہ منتشر شدہ بود، جزییاتی از این طرح شرح دادہ و تاکید کردہ بودم کہ اجرای این طرح، نیازمند کار کارشناسی دقیقی است. (میتوانید با یک جستجوی سادہ در اینترنت آن مطلب را بخوانید.) برخی کارشناسان معتقدند نباید خریدار پتہ‌های نفت را مکلف بہ برداشت فیزیکی نفت خام در موعد سررسید کرد بلکہ باید خریدار باشد تا در موعد سررسید یا نفتش را برداشت کند یا برگہ‌اش را دولت بفروشد یا اینکه بہ شرکت ملی نفت اختیار دہد تا نفت خریداری شدہ را از طرف مالک آن فروختہ، کارمزدش را دریافت کردہ و پول نفت فروختہ شدہ بہ قیمت روز را بہ مالک «پتہ‌ها» بدهد. این موضوع بسیار پیچیدہ است. انتخاب ہر کدام از این سناریوہا، اقتضائات خاص خودش را دارد. بہ اعتقاد برخی کارشناسان، شرکت نفت باید یک «کف قیمتی» را برای خریداران پتہ‌های نفتی تضمین کند تا اگر قیمت نفت پایین‌تر از آن «کف قیمت» رفت، خریدار ضرر نکند.

اگر این سناریو پذیرفتہ شود طبعاً شرکت نفت خواہد گفت باید «سقف قیمت» ہم تعیین شود تا بالاتر از آن بہ عنوان سود دولت در نظر گرفتہ شود بہ خاطر ریسکی کہ پذیرفتہ است. برخی دیگر از کارشناسان معتقدند، تضمینی برای تعیین حداقل و حداکثر قیمت نفت نباید در نظر گرفتہ شود و خریداران باید در یک بازار آزاد با پذیرش ریسک‌های معاملہ، خرید و فروش کنند. در این صورت معلوم نیست مردم چقدر از خرید پتہ‌های نفتی استقبال کنند با توجہ بہ اینکه تحلیل بازار نفت بسیار تخصصی است. گروہ سومی ہم ہستند کہ اعتقاد دارند، بہتر است پتہ‌های نفتی با ۵ درصد کمتر از فوب خلیج فارس عرضه

شود(مثل قیمت تحویل نفت به پالایشگاه‌های داخلی) و بعد بیمه‌هایی با دریافت این ۵ درصد، پتة‌های نفتی را در قیمت مشخصی بیمه کنند. فرض کنید برگه هر بشکه نفت را در پتة‌های ۱۰۰ بشکه‌ای امروز به قیمت ۴۰ دلار با سررسید دو ساله در بازار بورس عرضه کنند. اگر دو سال بعد قیمت هر بشکه نفت ۵۰ دلار شود به معنی این است که خریدار این نفت در هر بشکه سالی دوازده و نیم درصد سود ارزی کرده است. در حقیقت خریدار هم ارزش پولش را در این دو سال به دلار حفظ کرده و هم سالی دوازده و نیم درصد سود ارزی کرده است. این رقم سود بسیار بزرگ است، وقتی بدانید «لایبور» بین ۱.۵ تا ۳ درصد است. (لایبور میانگین نرخ بهره بین‌بانکی است.) بنابراین ساده است که فروش پتة‌های نفتی می‌تواند جذاب باشد به شرط آنکه با اعتماد عمومی مردم بازی نشود.

فروش پتة‌های نفتی حتما کار خوبی است اگر دقیق و کارشناسی اجرا شود و بسیار بد خواهد بود اگر بی‌محابا و بدون در نظر گرفتن ابعاد مختلفش به شعارها گره خورده و راهی بازار شود. اگر پتة‌های نفت را قطعی بفروشید در حقیقت یعنی اوراق قرضه ارزی منتشر کرده‌اید تا مخارج امروختان را تامین کنید. یعنی دولت بعد را از هم اینک بدهکار کرده‌اید. اگر کار دولت قبل‌تر بد بود که دولت شما را بدهکار کرد، کار شما هم بد خواهد بود اگر دولت بعد را بدهکار کنید. اگر پتة‌های نفت را قطعی بفروشید، آنگاه دیگر حق ندارید حداقل و حداکثر قیمت برایش تعیین کنید یا شرکت نفت، فروش نفت به خریدار را صرفا یک امکان بداند نه حق بدون مذاکره خریدار. حالا اگر «کف قیمتی» تضمین نشود، مردم ممکن است اعتماد نکنند و ریسک خرید پتة‌های نفتی را قبول نکنند. می‌بینید چقدر ماجرا پیچیده است آقای رئیس‌جمهور! با طرح عرضه پتة‌های نفتی «موافقم» اگر به دقت کارشناسی شده و به دور از رانت‌خواهی و سیاسی‌بازی اجرایی شود. چه در شرایط تحریم، اقتصاد کشور را باید با ابتکارهای صحیح نجات داد. با ادبیات به کار گرفته شده توسط رئیس‌جمهور در این ماجرا اما؛ «موافق نیستم.» که انتظارات را بیش از آنچه واقعی است، بالا می‌برد. اگر وعده «گشایش بزرگ اقتصادی» رئیس‌جمهور، چیزی غیر از عرضه پتة‌های نفتی است که هیچ. منتظریم بشنویم و شاد شویم. اما اگر صرفا همین است که نوشتیم؛ باید بگویم که آقای رئیس‌جمهور! خسته‌ایم، رنجیده‌ایم، نحیف شده‌ایم. لطفا دیگر «سرخورده‌مان نکنند.» حتما از طرح عرضه پتة‌های نفتی به شیوه درست حمایت می‌کنیم اما واقعا این یک «گشایش بزرگ اقتصادی» نیست!